



Koronakevät

Takapihallani vieraileviin metsäkauriisiin korona ei vaikuta. Kaurisporukka käy päivittäin tarkistamassa kaipaavatko maasta työntyvät, aikaiset kasvinlehdet jonkin sortin trimmausta tai onko muutama vuosi sitten istuttamissani syreenipensaissa jotain elämää. Kukkapenkkikin tulee möyhennettyä kirjaimellisesti luonnonmukaisesti kun vuoden vanhat kauristeinit juoksevat sen poikki monta kertaa päivässä.

Alkukesällä on odotettavissa että emä tuo pienet vasansa herkuttelemaan kuunililjan lehdillä ja neuvomaan penskoille mistä pensaasta kannattaa käydä syömässä varret poikki. Takapiha on myös oivallinen leikkikenttä kun pikkuiset intoutuvat hyppykilpailuihin.

Ketunpojat kulkevat tonttini reunaa pitkin reissuilleen ja ollaanpa pienen repolaisen kanssa törmätty kuistillakin vastakkain. Kytä olen odotellut vierailijoiksi monta vuotta, kunnes viime keväänä herra Kyy matkasi kosioreissulleen pihani poikki.

Luonto jatkaa kulkuaan, vaikka korona on pysäyttänyt meidät ihmiset. Kauriit, ketut ja kyyt lisääntyvät, etsivät ruokaa ja liikkuvat reviiereillään vaikka korona jäisi Suomeen koko loppuvuodeksi.

Ehkäpä tämä pandemia tuo jotain positiivistakin?
Meille kaikille tekee varmasti hyvää välillä pysähtyä ja lopettaa turha sinkoileminen. Nyt on oivallinen aika keskittyä arjen pieniin asioihin ja nauttia omasta pihasta ja lähiluonnosta.

Lähiluontomatkatilu onkin kevään aikana noussut huippusuosituksi vapaa-ajan harrastukseksi. Kansallispuistot ja retkeilyreitistöt suurten taajamien lähellä ovat olleet jo liiankin kansoitettuja, mutta meillä täällä Satakunnassa riittää metsää ja polkuja kulkea ilman liian lähelle pyrkiviä muita kulkijoita.

Kevään ja alkukesän merkkejä on nyt ehkä aikaa seurata tiiviimmin ja pitää niistä vaikka päiväkirjaa. Kodeissaan pysyttelevillä ihmisillä on lisäksi aikaa lukea ja tutustua uusiin asioihin.

Muutama viikko sitten alkoi sopivasti Pelasta pörriäinen-kampanja, siihen voi jokainen osallistua helposti omalla kotipihallaan. Voi rakentaa hyönteishotellin, tutustua ja opiskella pölyttäjien elämää tai miettiä uusia tapoja hoitaa -tai olla hoitamatta- pihaa ja puutarhaa.

Koronasta huolimatta ihanaa kevättä ja kesän odotusta kaikille!
Pitäkää huolta itsestänne, läheisistänne ja ympäristöstä!

pj Niina

Kuva: Erkki Jaakohuhta



Luonnonystävän piha

Eräänä huhtikuun päivänä **vanhasta jysijänkolosta** kömpii ulos mantukimalaiskuningatar. Aurinko lämmittää mukavasti ja on aika kiiruhtaa ravinnon hakuun. Aikansa etsittyään se viimeinkin löytää pajunkukkia. Tähän aikaan vuodesta kukkivia kasveja, joista se saa ravintoa on todella vähän ja se on kiitollinen kaikista **pajupusikoista** ja **raidoista**. Öisin se saa hyvin suojaa kasvien keskeltä.

Eräänä päivänä se tapaa nokkosperhosen, joka on herännyt **kivenkolossa** viettämästään talvi-horroksesta. Sekin on etsimässä ravintoa ja laskeutuu **leskenlehdelle** mettä imemään. Tälle pihalle on istutettu syksyisin runsaasti erilaisia **kukkasipuleita**. Mehiläisiä ja kimalaisia näkyy talven- tähdessä, krookuksissa käy perhosia. Idänsinililjoista mehiläiset keräävät siitepölyä pesiinsä, helmililjoista varhaiskevään hyönteiset saavat mettä. Myös monet muut sipulikukat houkuttelevat hyönteisiä.

Kevään edetessä kimalaiskuningatar lentelee lähellä maaperää pesäpaikkaa etsien. **Vanhat jysijänkolot, heinäkasat** ja **lahoavat puunkannot** tarjoavat oivia kotipaikkoja. Tämä kuningatar tekee pesänsä pihapiiristä löytyvään **lehtikompostiin**. Se asettuu sinne munimaan ja hautomaan.

Toukkien kuoriuduttua touko-kesäkuussa alkaa niiden ruokkiminen. Tähän aikaan kukkivista **voikukista, hedelmäpuista** ja **marjapensaista** kuningatar löytää apetta toukille. Onneksi niitä kasvaa tässä pihassa ja sen ravinnonhakumatkat jäävät lyhyiksi. Tällöin sen pesä pysyy paremmin lämpimänä, koska se ei joudu lentämään pitkälle. Kuningattaren pörräämistä hedelmäpuiden ja marjapensaiden kukissa talon asukkaat seuraavat tyytyväisinä. Pölyttäjien määrä on vähentynyt ja jokainen niistä otetaan kiitollisena vastaan.

Kimalaiskuningattaren toukat koteloituvat ja parin viikon kuluttua alkavat työläiset kuoriutua. Muutaman päivän kuluttua ne lähtevät ravinnonkeruuseen. Nyt alkaa olla jo enemmän ravintokasveja kun keväällä. Pihassa on **puita**, joiden ansiosta siellä ei tuule niin paljoa kun avoimella pihalla. Kovin tuulisella paikalla hyönteisten lentäminen on hankalaa. Pihan puihin on laitettu **linnunpönttöjä** eri lintulajeille. Erästä sellaisesta lentää ulos sinitiainen. Silläkin on kiire, sillä poikaset ovat kuoriutuneet ja vaativat rutkasti sapuskaa. Hyönteisiä ja muita pikku ötököitä löytyy mm. pihapiirin pensaista ja kukista. Maahan on laitettu tarjolle murskattuja munankuoria, koska pesinnän alkuvaiheessa ainakin sinitiaisnaaraat tarvitsevat paljon kalsiumia. On hyvä, että pihapiirissä on runsaasti pensaita ja puita, joihin pesästä lähtevien poikasten on helppoa ja nopeaa päästä turvaan. Pensaissa myös talvehtii monia hyönteisiä.

Alkukesästä myöhäiseen syksyyn kukkii runsaasti erilaisia perennoja. Pitkälle jalostetut, usein kerrottukukkaiset lajit eivät ole hyönteisten mieleen. Niissä on harvoin siitepölyä ja mettä. Tämän talon asukkaat ovat istuttaneet **happohoitoisia, vähään tyytyviä perennoja** kuten erilaisia kurjenpolvia, auringontähtiä, nauhuksia, isohirvenjuuria, lehtosinilatvoja, isotähtiputkia, rohtosuopayrttiä ja kangasajuruohoa. Pihasta löytyy satoa tuottavien puiden ja pensaiden lisäksi myös muita kukkivia puuvartisista kasveja mm. tuomi, pihlaja, raita, haapa, hevoskastanja, pähkinäpensas, tuhkapensaita ja erilaisia heisiä. Monet hyönteiset ja linnut löytävät niistä ravintoa ja osassa niistä elää runsaasti erilaisia pistiäisiä, mittariperhosia, kovakuoriaisia ja muita hyönteisiä. Hevoskastanjassa ja pähkinäpensaassa saattaa asustaa varsinkin omenapuiden tuholaisia syöviä petohyönteisiä.

Erittäin suosittu paikka hyönteisille ja muille pikkuöttiäisille on **hoitamaton, luonnontilaan jätetty alue**. Siellä kasvit voivat kasvaa ja lisääntyä rauhassa, ei tarvitse pelätä ruohonleikkuria eikä haravaa. Tämän pihan luonnontilainen alue on rajattu risuaidalla. Siinä on kaksi puutolppaa isketty pystyyn maahan vastakkain ja seuraavat kaksi noin metrin päähän, toppien väliin on kasattu risuja. Risut painuvat alas pikkuhiljaa ja alkavat lahota. Kasaa täydennetään lisäämällä risuja yläosaan. Kaikki risut kannattaa hyödyntää, polttamista toivottavasti kukaan ei edes mieti! Vain tuholaiden ja tautien saastuttamat oksat kannattaa polttaa.

Risuita tuo pihaan kaivattua **lahopuuta**, mutta ihmisasukit ovat hyödyntäneet myös järeämpää lahopuuta. Osa perennapenkeistä on reunustettu puunrungoilla, paksuhkoista oksista on tehty tukia köynnöksille ja kärhöille. Hoitamattomalla alueella on muutamasta rungosta tehty pieni kasa aurinkoisella paikalla. Monien hyönteisten kehitykselle on hyötyä lämmöstä, joten tuossa kasassa laji- ja yksilömäärä on runsas. Lajirunsausta lisää myös se, että kasaan on laitettu eri puulajeja. **Lehtilahopuuta** on metsissä vähemmän kuin havupuulahoa, joten kasasta löytyy haapaa, raitaa ja tammea.

Hyönteisiä ja muita pikkuötököitä löytyy pihasta runsaasti myös siksi, että ihmisasukit eivät halua käyttää kemiallisia torjunta-aineita. He ovat asiaa pähkäilleet ja tulleet siihen tulokseen, ettei siinä ole järkeä. Jos käyttää torjunta-ainetta tuholaisia vastaan, menetetään samalla hyödyllisiä hyönteisiä jotka joko aikuisena tai toukkavaiheessa syövät puutarhassa olevia tuhohyönteisiä. Yksi harsokorenon-toukka voi syödä 5000 lehtikirvaa, myös kukkakärpäset ja leppäpirkot mutustavat kirvoja. Runsaat hyönteiskatkaus ja pönttötarjonta tuo pihaan hyönteisiä syöviä lintuja kuten tiaisia ja kirjosiippoja.



Lahopuu

Rento ja salliva asenne ihmisasukeilla on myös ”rikkakasveihin”. Erään määritelmän mukaan rikkakasvi on kasvi, joka ihmisen mielestä kasvaa väärässä paikassa. Näistä väärässä paikassa olevista kasveista tuskin pääsee koskaan eroon vaikka kuinka haluaisi ja käyttäisi poistamiseen torjunta-aineita. Ehkä piha on rikaton hetken aikaa, kunnes sama rumba alkaa uudelleen. Tässä pihassa kitketään käsin vain ne rikkakasvit, joista katsotaan olevan haittaa. Yksivuotisia siemenlevintäisiä yritetään torjua eloperäisiä katteita kuten ruoho- ja oksasilppua sekä olkea käyttämällä, samalla kasvualusta pysyy paremmin kosteana. Ruohosilppu myös lannoittaa maata.

Eloperäiset katteet lisäävät lierojen määrää. Niiden kakka on emäksistä, joten maan happamuus vähenee. Niille kannattaa muutenkin luoda hyvät olosuhteet. Maan lannoituksen ja pH-arvon paranemisen lisäksi ne murustavat ja huokoistavat maata. Kasvimaalla ne lisäävät satoa keskimäärin 25 %! Jotta näitä oivia apureita tuhoutuisi mahdollisimman vähän maata muokatessa, ovat ihmisasukit päättäneet vähentää maan muokkaamista kasvimaallaan ja välttämättömät muokkaukset tehdään vasta yöpakkasten alettua. Tosin hiilensidonnan kannalta maanmuokkaus on syytä tehdä vasta keväällä. Markkinoilla on tarjolla erilaisia katekankaita ja muoveja. Niiden käyttöä kannattaa harkita, koska jopa biohajoavista muoveista saattaa päätyä haitallisia hiukkasia eliöihin tai vesistöön.

Samalla kun parannetaan maata lieroille ja pieneliöstölle, voidaan lisätä hiilen sidontaa maaperään. Hiiltä on eloperäisessä aineessa, kuten esimerkiksi ruohokatteessa. Tässä pihassa ruohosilppu ja muu kasvijäte pintakompostoidaan laittamalla esimerkiksi punajuurten naatit takaisin samalle paikalle, josta ne on nostettu. Pintakompostointi sitoo maan päällä hiiltä pidempään kuin kompostiin laitettuna. Monivuotiset kasvit sitovat hiiltä, siksi ihmisasukit ovat halunneet istuttaa lisää puita ja pensaita. Hedelmäpuut ja marjapensaikat sitovat hiiltä kasvuunsa ja sienijuuriverkostoihin maan alla

Pian pihassa kasvava kurttureisuus pitää kaivaa pois, koska se on haitallinen vieraslaji. EU:n tai kansalliseen vieraslajiluetteloon kuuluvia lajeja ei saa kasvattaa, myydä tai pitää hallussa. Monet vieraslajit on aikoinaan tuotu Suomeen puutarhakasviksi, josta ne ovat päässeet leviämään luontoon. Leviäminen voi tapahtua siementen kautta. Tuuli, vesi ja eläimet kuljettavat siemeniä pitkiäkin matkoja.

Osa vieraslajeista leviää voimakkaasti kasvullisesti esimerkiksi juurenpaloista. Luontoon päästyään vieraslajit saattavat syrjäyttää alkuperäisiä lajeja ja yksipuolistaa leviämisalueensa lajistoa. Vieraslajia pidetään haitallisena varsinkin sen uhatessa luonnon monimuotoisuutta. Luetteloon kuuluu mm. armenian-, kaukaasian- ja persianjättiputki, jättipalsami, kurtturuusu, japanin- ja sahalinintatar sekä alaskan- ja komealupiini. Tarkkailtaviin lajeihin kuuluu esimerkiksi jättipöimunlehti.



Kevättähtiä ja nokkosperhonen

LYHYESTI - MIETI NÄITÄ ASIOITA:

- AUTA PÖLYTTÄJIÄ JA MUITA HYÖNTEISIÄ JÄTTÄMÄLLÄ PIHAAN HOITAMATTOMIA ALUEITA, KIVI- JA RISUKASOJA, LISÄÄMÄLLÄ LAHOPUUTA JA KASVATTAMALLA ERI AIKAAN KUKKIVIA KASVEJA
- LAITA PIHAAN LINNUNPÖNTTÖJÄ
- ISTUTA PUU, ÄLÄ KAADA JOLLEI OLE AIVAN PAKKO. KAADETUSTA PUUSTA VOI JÄTTÄÄ TYVIOSAN MAAHAN JA KATKAISTUN RUNKO-OSAN MAAHAN LAHOAMAAN
- KÄYTÄ TURVETTA HARKITEN, SE ON KAUNEINTA SUOLLA JA SIIHEN ON SITOUTUNUT HIILTÄ
- ONKO RUOHONLEIKKU PAKOLLISTA? 2-TAHTISEN RUOHONLEIKKURIN KÄYTTÖ 1 TUNNIN AJAN AIHEUTTA YHTÄSUUREN CO₂ PÄÄSTÖN KUN AJAISI UUDELLA HENKILÖAUTOLLA 600 KM. KELALEIKKURILLAKIN SAA NURMIKON POIKKI, SAMALLA KUNTO KOHOAA
- LEHTIPUHALLIN?? MIHIN SITÄ TARVITAAN??
- KERÄÄ SADEVETÄ
- KÄYTÄ MUOVIA HARKITEN
- VÄLTÄ TORJUNTA-AINEIDEN KÄYTTÖÄ
- MUOKKAA MAATA MAHDOLLISIMMAN VÄHÄN
- KÄYTÄ ELOPERÄISIÄ KATTEITA
- KOMPOSTOI TAI PINTAKOMPOSTOI PUUTARHAJÄTTEET

Teksti & kuvat: Puutarhuri, ituhippi Maarit Kantti

Lähteet:

- Cajander, R. 2015. Luontopiha Ympäristöystävällinen piha ja puutarha.
Kivipelto, A. 2019. Kuningattaren kesä. Tiede luonto 2.
Kontinen, A. 2017. Pörinää ensi kesään-muista pölyttäjät syystöissä. Pähkylä 4.
Laine, L. 2013. Suomen luonto tunnistusopas.
Nuutinen, V. 2017. Luonnonmukainen viljely auttaa lieroja. Pähkylä 2.
Tynys, O. 2019. Lahoa pihaan. Pähkylä 3.
Kielletyt kasvit. 2018. Pähkylä 3.
Muovi puutarhassa. 2019. Pähkylä 1.

Jos jäsenkirje tulee sinulle vielä paperiversiona ja haluat siirtyä sähköiseen postitukseen, niin ilmoitathan meille sähköpostiosoitteesi osoitteeseen alasatakunta@sll.fi.

Tulevia retkiä

toukokuu
touko-kesäkuu
16.5.2020

Kevätretki **PERUTTU**
Lasten metsäretkipäivä **PERUTTU**
20. Eurajoki-melonta **SIIRRETTY MYÖHEMMIN ILMOITETTAVAAN AJANKOHTAAN**

kevät/kesä

Monimuotoinen piha-teema
Kevään ja kesän aikana toteutettavia tapahtumia liittyen luonnon mukaiseen pihaan ja puutarhaan
Yhteyshenkilö: Päivi 050 5168350

heinä/elokuu

Luontopolku Kiukaisten Harolassa
Yhteyshenkilö: Markku 040 861 8436

15.8.2020

Villiinny Koskeljärvestä-tapahtuma
Yhteistyössä useiden eri toimijoiden kanssa järjestettävä koko perheen tapahtuma Koskeljärven ympäristössä, ohjelmaa aamusta iltaan.
Yhteyshenkilö: Niina 040 5761738

syys-lokakuu

Syysretki
Yhteyshenkilö: Erkki 0500 125215

marras-joulu

Pikkujoulu
Yhteyshenkilö: Niina 040 5761738

Retki- ja talkookerhon toimintaa:

Retkille ja talkoisiin kutsutaan kerhon sähköpostilistan välityksellä. Listaa ylläpitävät ja retkiä suunnittelevat retkikerhon vetäjät. Jos haluat liittyä kerhon sähköpostilistalle, niin ota yhteyttä Erkkiin p. 0500 125215, erkki.jaakohuhta@dnainternet.net tai Päiviin p. 050 5168350, paivi.sandelin@luukku.com. Retkiä ja talkoita voi järjestää myös kerholainen itse sähköpostilistan välityksellä. Tiedot kerhon retkistä ja talkoista julkaistaan myös yhdistyksen kotisivuilla: www.sll.fi/alasatakunta ja FB:ssä **Ala-Satakunnan ympäristöseura ry**

Ala-Satakunnan Ympäristöseuran yhteystiedot

Ympäristöseuran sähköposti: alasatakunta@sll.fi

puheenjohtaja: Niina Laihonen, 040 5761738, niina.laihonen@dnainternet.net

varapuheenjohtaja: Janne Liikanen, 050 3223563, janne.liikanen@aura.fi

sihteeri: Lassi Kauko, 050 5453628, lkauko@netti.fi

jäsen, retkivastaava: Erkki Jaakohuhta, 0500 125215, erkki.jaakohuhta@dnainternet.net

jäsen, retkivastaava: Päivi Sandelin, 050 5168350, paivi.sandelin@luukku.com

jäsen: Elli Salminen, 050 5551773, elli76salminen@gmail.com

jäsen: Markku Haukioja, 040 8618436, markku@haukioja.com

varajäsen: Seppo Varjonen, 050 5607357, sevarjo@saunalahti.fi

varajäsen: Maarit Kantti, maarit.kantti@pp.inet.fi

varajäsen: Petri Kantola, petri.kantolao8@gmail.com

Hallituksen ulkopuolelta:

taloudenhoitaja: Paula Saarivuori, 050 3404677, paula.saarivuori@outlook.com

viestintäsihteeri: Rami Saarivuori, rami.saarivuori@outlook.com